

Rafał Leśniczak*

**WIZERUNEK PRASOWY I INTERNETOWY
INSTYTUCJI KOŚCIELNEJ A LINIA REDAKCYJNA
– CASUS FUNDACJI
„DZIEŁO NOWEGO TYSIĄCLECIA”**

**THE PRESS AND INTERNET IMAGE
OF CHURCH INSTITUTION AND THE EDITORIAL LINE
– CASE STUDY OF THE “WORK OF THE NEW
MILLENNIUM” FOUNDATION**

Abstract

The author has analyzed the image of the “Work of the New Millennium” Foundation in nationwide weekly magazines “Gość Niedzielny”, “Newsweek Polska”, “W Sieci” and on the websites <http://gosc.pl>, <http://www.newsweek.pl> and <https://www.wsiecprawdy.pl>. An attempt was made to determine to what extent the editorial line of the above-mentioned press titles and websites affects the presentation of ecclesiastical institutions. The analysis covered paper editions and websites of Polish opinion-forming weeklies, which are among the most influential and, at the same time, representing a different profile: Catholic and secular (left liberal and right-wing). The author used the method of press content analysis. Press studies confirmed the catholic profile of the “Gość Niedzielny”, while in the case of secular press titles, there was no reference to the topic of the foundation, which prompted the author to try to explain such a research result based on media studies.

Key words: image, press, opinion-forming weeklies, foundation

Wstęp

Przedmiot badań odwołuje się do tematu linii redakcyjnej wybranych polskich tygodników opiniotwórczych oraz ich witryn interneto-

* Katedra Teorii, Aksjologii i Prawa Mediów, Instytut Edukacji Medialnej i Dziennikarstwa, Wydział Teologiczny, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, ul. Dewajtis 5, 01-815 Warszawa, adres e-mail: r.lesniczak@uksw.edu.pl

wych jako istotnych determinantów wizerunku instytucji kościelnej¹. W polskim medioznawstwie odnotowuje się prace dotyczące public relations organizacji religijnych, medialnego wizerunku kościołów i związków wyznaniowych, jak również teoretycznego namysłu nad linią programową przedstawicieli polskiej prasy opinii w kontekście prezentowania i interpretowania zagadnień z życia Kościoła katolickiego².

Do osób, które miały ogromny wpływ na przemiany ustrojowe w Europie, w tym także w Polsce, należał bez wątpienia Jan Paweł II. Papież Polak znacząco oddziaływał na życie społeczne, kulturalne i duchowe Starego Kontynentu (Czaja 2001: 92–97; Mariański 2003: 124–125). Tekst publikacji, w której podjęto analizę medialnego wizerunku Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”, nawiązuje do osoby Jana Pawła II. Instytucja ta jest pozarządową organizacją kościelną powołaną do istnienia przez Konferencję Episkopatu Polski w 2000 r., a jej celem jest upamiętnianie pontyfikatu papieża Polaka poprzez promowanie jego nauczania i wspieranie określonych przedsięwzięć społecznych, w szczególności w dziedzinie edukacji i kultury (*Kim jesteśmy?*). Fundacja działa na podstawie ustawy o fundacjach, ustawy o stosunku państwa do Kościoła katolickiego, ma, jako osoba prawna, status organizacji pożytku publicznego, zaś opieką objęła kilka tysięcy młodych Polaków (*Kim jesteśmy?*). Do jej najważniejszych inicjatyw należy zaliczyć: Dzień Papieski, Nagrodę TOTUS, program stypendialny³.

Dzień Papieski, w zamyśle twórców, nie miał być zwykłym dniem ku czci Jana Pawła II, ale miał świadczyć o wdzięczności i jedności narodu polskiego z papieżem i promować jego nauczanie. Zdaniem litewskiego politologa Andrea Griffantego, obchody tego dnia zapewniałyby nowoczesny mecenat kulturalny Kościoła katolickiego, a także byłyby nową strategią działania, która umożliwiłaby mu dalszy wpływ na społeczeństwo polskie i jego wartości oraz nie powodowałyby utraty zaintere-

¹ W artykule autor traktuje jako synonimiczne pojęcia: „linia redakcyjna”, „linia programowa”, „editorial line”. Linia redakcyjna jest jednym z czynników wyznaczających horyzont przyjętych norm i wartości pracy dziennikarskiej, określa sposób interpretacji wydarzeń oraz wpływa na wizerunek osób i instytucji. Profil mediów promuje określony punkt widzenia świata, determinuje proces selekcji informacji oraz prezentowania lub przemilczania pewnych ich aspektów. Na linię redakcyjną wpływa istotnie alians mediów, świata polityki oraz biznesu. *Editorial line* należy postrzegać jako schemat – klucz służący subiektywnej interpretacji świata oraz ugruntowanych o nim przekonań (Karatysz 2014: 90).

² Tytułem przykładu warto wspomnieć o medioznawczych badaniach Moniki Przybysz, Józefa Klocha, Tomasza Mielczarka, Ryszarda Filasa (Przybysz 2013; Kloch 2013; Mielczarek 2013; Filas 2010; Filas 2007).

³ Autor przyjął założenie, że ww. inicjatywy stanowią o tożsamości fundacji.

sowania działalnością kościoła ze strony odbiorców (Griffante 2015: 86-87). Dzień Papieski obchodzony jest w niedzielę poprzedzającą wybór Karola Wojtyły na Stolicę Piotrową. Inicjatywa ta obejmuje cztery podstawowe wymiary: wymiar intelektualny (seminaria naukowe i panele dyskusyjne na temat nauczania Jana Pawła II), duchowy (duchowa łączność z obecnym papieżem oraz modlitwa w jego intencji), artystyczny (nagroda TOTUS, jedna z najbardziej prestiżowych nagród w Kościele katolickim, wręczana w wigilię Dnia Papieskiego na Zamku Królewskim w Warszawie), charytatywny (fundusz stypendialny fundacji, która przyznaje stypendia uzdolnionym młodym ludziom pochodzącym z wiosek i małych miast) (*Idea*). Laureatami nagrody TOTUS są „ludzie, którzy oddali się służbie prawdzie i dobru, wyciągający pomocną dłoń zmarginalizowanym czy też dzielący się ze swoimi czytelnikami, słuchaczami lub widzami słowami św. Jana Pawła II. Inni pielęgnują i promują wartości chrześcijańskie – rdzeń naszej kultury i tożsamości” (*Co robimy?*).

Analiza prasoznawcza objęła następujące wersje papierowe i internetowe tygodników opiniotwórczych: religijno-społeczny „Gość Niedzielny”, lewicowo-liberalny „Newsweek Polska” oraz prawicowy „W Sieci”⁴. W badaniach został zatem uwzględniony problem multikanalowej aktywności współczesnych mediów (Kolczyński 2017: 36). Przyjęto założenie o wzajemnym uzupełnianiu się wersji papierowej i internetowej w budowaniu wizerunku analizowanej instytucji kościelnej.

Autor uzyskał reprezentatywną grupę badawczą tygodników opinii o zróżnicowanych profilach, a zatem również o różnych liniach redakcyjnych. To powinno pomóc dostrzec podobieństwa i różnice w prezentowaniu tożsamości i działań Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia” przez poszczególnych reprezentantów polskiej prasy. Przyjęto założenie, że „Gość Niedzielny”, którego wydawcą jest Kuria Metropolitalna w Katowicach, spośród trzech ww. tytułów prasowych poświęcił najwięcej uwagi katolickiej organizacji. Od katolickiego tytułu prasowego można oczekiwać większej uwagi wobec tematu kościelnej instytucji i jej aktywności w porównaniu z tytułami świeckimi.

Jednym z ważnych celów fundacji jest zapewnienie lepszego dostępu i odpowiednich warunków do zdobycia wykształcenia dla młodzieży polskiej. Zadanie to ma charakter uniwersalny i nie jest powiązane jedynie z tożsamością instytucji katolickiej. Uzasadnione jest założenie, że działalność fundacji stanie się płaszczyzną spotkania i współpracy ludzi

⁴ W przypadku tygodników w wersji papierowej badaniom podlegały wyłącznie ogólnopolskie strony, pominięto zaś edycje lokalne. Autor dokonał analizy wizerunku fundacji na następujących portalach: <http://gosc.pl>, <http://www.newsweek.pl> oraz <https://www.wsieciprawdy.pl>.

o różnych poglądach politycznych, światopoglądach i konfesjach. Z tego powodu przyjęto założenie, że temat tożsamości organizacji kościelnej i jej działań nie powinien zostać pominięty przez prasę świecką, zarówno prawniczą, jak i liberalną.

Można przypuszczać, że w tekstach prasowych odnoszących się do analizowanej fundacji pojawią się również wątki dotyczące innych działań Kościoła katolickiego w Polsce, w tym także odniesienie do działalności i wypowiedzi duchownych. W opinii autora prasa katolicka ujawni przychylnie nastawienie wobec instytucji eklezyjalnej. Postawy dezaprobaty można oczekiwać natomiast od „Newsweek Polska”, ponieważ dotychczasowe badania dotyczące stosunku tego tytułu prasowego do Kościoła katolickiego ukazują ateistyczną agresję czy też nastawienie kontestujące obecność religii w szkole (Lewek 2010: 35; Panuś 2011: 14–15)⁵. Tygodnik „W Sieci”, ze względu na swój profil prawicowy, przyczynia się do budowania pozytywnego wizerunku Kościoła katolickiego, wspiera podejmowane przez niego inicjatywy oraz broni wartości chrześcijańskich (Kotras 2013: 90–91; Mielczarek 2016: 155–157). Z tego też powodu można oczekiwać rzetelnego poinformowania opinii publicznej o działaniach fundacji przez ww. tytuł prasowy⁶.

Agnieszka Hess i Agnieszka Szymańska zauważają, że wyniki prasoznawczych badań empirycznych zazwyczaj ujawniają głębokie przywiązanie dziennikarzy do redakcyjnej linii programowej (Hess, Szymańska 2014: 12). Autor przyjął hipotezę, że w przypadku analizowanych tytułów prasowych ich linia redakcyjna wobec Kościoła katolickiego zostanie potwierdzona w sposobie prezentacji Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia” w publikacjach.

Autor stawia zatem następujące hipotezy badawcze:

H1: Największa liczba publikacji prasowych spośród analizowanych tytułów prasowych, odnosząca się do tematu Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”, została odnotowana w papierowej i internetowej wersji „Gościa Niedzielnego”, najmniejsza zaś w „Newsweek Polska”.

⁵ Na stronie internetowej <http://www.newsweek.pl> autor nie odnalazł jakiegokolwiek deklaracji wyrażającej linię redakcyjną „Newsweek Polska” wobec Kościoła katolickiego i organizacji kościelnych.

⁶ Na stronie *Sieci – największy konserwatywny tygodnik opinii w Polsce*, <https://www.wsiecprawdy.pl/o-tygodniku.html> (24.04.2018) można przeczytać m.in.: „Jesteśmy największym konserwatywnym tygodnikiem opinii w Polsce. W Polsce, która jest dumna ze swego dziedzictwa, i która jest gotowa ze wszystkich sił walczyć o fundamentalne, konserwatywne wartości. Wartości takie jak poszanowanie tradycji, odwagi i honoru, szacunek dla wspólnoty i solidarności społecznej oraz religii i prawa naturalnego”.

H2: O tożsamości Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia” (Dzień Papieski, nagrody TOTUS, program stypendialny) i o podstawowych wymiarach Dnia Papieskiego (intelektualnym, duchowym, artystycznym, charytatywnym) czytelnik dowiadyuje się z wszystkich poddanych analizie tytułów prasowych w wersji papierowej oraz ze stron internetowych <http://gosc.pl>, <http://www.newsweek.pl> oraz <https://www.wsieciprawdy.pl>.

H3: Linia redakcyjna poddanych analizie wersji papierowej tygodników opinii dostrzegalna jest w tonacji dyskursu publikacji na temat Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”. Autor zakłada ton aprobujący wersji papierowej „Gościa Niedzielnego”, „W Sieci” oraz portali <http://gosc.pl>, <https://www.wsieciprawdy.pl>, zaś obecność tonacji krytycznej w wersji papierowej „Newsweek Polska” oraz na portalu <http://www.newsweek.pl>.

Zakres czasowy analizy objął okres października w latach 2013–2016. W tym bowiem miesiącu przypadają: rocznica wyboru Karola Wojtyły na Stolicę Apostolską, obchody Dnia Papieskiego, w październiku także wręczane są nagrody TOTUS. Można zatem spodziewać się, że wydarzenia te, związane z tożsamością i działalnością Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”, znajdą odzwierciedlenie w polskich tygodnikach opinii. Każdą z publikacji spełniającą kryteria analizy autor klasyfikuje do jednej kategorii. W przypadku cechy „INICJATYWY” autor wskazuje w publikacji jedną lub dwie dominujące, pierwszoplanowe inicjatywy.

W przypadku wersji papierowej i internetowej tygodników materiał badawczy stanowiły wszystkie teksty, które zawierały w treści lub tytule jedno z następujących słów: „dzieło”, „fundacja”, „nowe tysiąclecie”, „młodzież”, „dzień papieski”, „nagroda TOTUS”, „program stypendialny” i odnosiły się do tematu Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”. W przypadku analizowanych witryn internetowych tygodników, celem znalezienia materiału badawczego, autor posłużył się następującymi wyszukiwarkami internetowymi, umieszczając w nich słowa kluczowe: „fundacja dzieło nowego tysiąclecia”: <http://gosc.pl/wyszukaj/wyrazy?q=fundacja+dzieło+nowego+tysiąclecia&o=2>, <https://www.wsieciprawdy.pl/siecisearch.html?search=fundacja+dzieło+nowego+tysiąclecia>, <http://www.newsweek.pl/szukaj?q=fundacja+dzieło+nowego+tysiąclecia&cx=%2Fszukaj&ie=UTF-8&sa=>.

Autor posłużył się metodą analizy zawartości prasowej. Przeprowadzone badania miały charakter ilościowy i jakościowy.

Celem weryfikacji hipotez H2 i H3 posłużono się specjalnie opracowanym kluczem kategoryzacyjnym. Badanymi cechami są odpowiednio: „TOŻSAMOŚĆ”, „INICJATYWY”, „TONACJA”.

Badana cecha: „TOŻSAMOŚĆ” – autor dokonuje odpowiedzi na pytanie, czy i w jaki sposób zostaje zaprezentowana w tekstach prasowych (wersji papierowej i internetowej tygodników) tożsamość Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia” (fundacja jest organizacją kościelną, powołaną przez KEP, upamiętnia pontyfikat Jana Pawła II).

Kategorie:

1. „zgodność” – tekst prasowy / strona internetowa przedstawia tożsamość fundacji zgodnie z jej stanem deklaratywnym,
2. „brak zgodności” – tekst prasowy / strona internetowa przedstawia tożsamość fundacji w odmienny sposób od deklaratywnego,
3. „nieobecność” – tekst prasowy / strona internetowa nie odnosi się do kwestii tożsamości fundacji (tzn. nieobecne są w tekście wszystkie trzy następujące informacje o fundacji: o tym, że jest organizacją kościelną, że jest powołaną przez episkopat i że upamiętnia pontyfikat Jana Pawła II).

Badana cecha: „INICJATYWY” – autor dokonuje odpowiedzi na pytanie, do którego z podstawowych wymiarów inicjatyw Dnia Papieskiego odnosi się publikacja prasowa/internetowa: intelektualny, duchowy, artystyczny, charytatywny.

Kategorie:

1. intelektualny – publikacja odnosi się do seminariów naukowych i paneli dyskusyjnych na temat nauczania Jana Pawła II,
2. duchowy – publikacja podejmuje temat duchowej łączności z obecnym papieżem oraz modlitwy w jego intencji,
3. artystyczny – publikacja odnosi się do nagrody TOTUS,
4. charytatywny – publikacja podejmuje temat funduszu stypendialnego Fundacji.

Badana cecha: „TONACJA” – autor dokonuje odpowiedzi na pytanie, która tonacja dyskursu na temat Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”, jest tonacją dominującą: aprobująca, dezaprobaty, neutralna.

Kategorie:

1. „aprobująca” – dominującą tonacją tekstu prasowego jest tonacja aprobująca (wyraża szacunek, uznanie wobec inicjatyw podjętych przez fundację),
2. „dezaprobaty” – dominującą tonacją tekstu prasowego jest tonacja dezaprobaty (wyraża krytykę wobec działań fundacji),
3. „neutralna” – dominującą tonacją tekstu prasowego jest tonacja neutralna (autor publikacji nie wyraża swoich odczuć wobec działań fundacji, jedynie wypełnia funkcję informacyjną).

Liczby zawarte w tabelach 2–4 wskazują liczbę publikacji zaklasyfikowanych do określonych kategorii w ramach badanych ww. cech.

Wizerunek Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia” w wersji papierowej i internetowej tygodników opinii

W wersji papierowej tygodników autor odnotował ogółem 8 tekstów prasowych, które spełniły kryteria analizy, z czego wszystkie zostały opublikowane w „Gościu Niedzielnym”. W tygodniu „W Sieci” oraz w tygodniku „Newsweek Polska” autor nie odnotował żadnej publikacji podejmującej analizowany temat fundacji. Jeśli chodzi o wersję internetową tygodników, łączna liczba publikacji przedstawiała się następująco: 58 publikacji na portalu <http://gosc.pl> oraz brak jakiegokolwiek publikacji na portalach <https://www.wsieciprawdy.pl> oraz <http://www.newsweek.pl>. Łącznie odnotował autor 66 tekstów spełniających kryteria analizy, wszystkie bez wyjątku zostały opublikowane w „Gościu Niedzielnym”. Przywołane poniżej przykłady publikacji oraz statystyki liczbowe odnoszą się zatem wyłącznie do tygodnika katolickiego.

Tabela 1 prezentuje liczbę publikacji w wersji papierowej i internetowej tygodników „Gość Niedzielnym”, „Newsweek Polska” oraz „W Sieci” w kolejnych okresach w latach 2013–2016 (1.10.2013 – 31.10.2013, 1.10.2014 – 31.10.2014, 1.10.2015 – 31.10.2015, 1.10.2016 – 31.10.2016). Z kolei tabele 2–4 prezentują liczbę publikacji zaklasyfikowanych do kategorii „TOŻSAMOŚĆ”, „INICJATYWY”, „TONACJA”.

Tabela 1. Liczba publikacji wersji papierowej i internetowej tygodników opinii „Gość Niedzielnym”, „Newsweek Polska”, „W Sieci” w latach 2013–2016

	1.10.2013 – 31.10.2013	1.10.2014 – 31.10.2014	1.10.2015 – 31.10.2015	1.10.2016 – 31.10.2016	2013– 2016 (łączna liczba publikacji)
„Gość Niedzielnym”	1	1	1	5	8
„Newsweek Polska”	0	0	0	0	0
„W Sieci”	0	0	0	0	0
http://gosc.pl	29	24	4	1	58
http://www.newsweek.pl	0	0	0	0	0
https://www.wsieciprawdy.pl	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne.

Dane liczbowe zawarte w tabeli 1 dowodzą braku publikacji prasowych odnoszących się do tematu Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia” w tytułach prasy świeckiej, ukazują wzrost liczby publikacji w wersji papierowej „Gościa Niedzielnego” w 2016 r. wobec lat 2013–2015 oraz systematyczny spadek publikacji w wersji internetowej pomiędzy 2013 a 2016 r. na portalu <http://gosc.pl>.

Tabela 2. Liczba publikacji w badanej cesze „TOŻSAMOŚĆ”

	„Gość Niedzielny”	„W Sieci”	„Newsweek Polska”	http://gosc.pl	http://www.newsweek.pl	https://www.wsieciprawdy.pl
Zgodność	7	0	0	49	0	0
Brak zgodności	0	0	0	0	0	0
Nieobecność	1	0	0	9	0	0

Źródło: opracowanie własne.

Teksty w przeważającej mierze były zaklasyfikowane do kategorii „zgodność” (7 publikacji w wersji papierowej oraz 49 w wersji internetowej poddanego analizie tygodnika katolickiego, ogółem 56 spośród 66, co daje wynik 84,85% wszystkich tekstów) i była w nich obecna informacja przynajmniej o jednej z trzech cech tożsamości Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia” (organizacja kościelna, organizacja powołana przez episkopat, organizacja upamiętniająca pontyfikat Jana Pawła II)⁷.

Z kolei teksty krótkie, o charakterze notki prasowej, nie omawiały cech determinujących tożsamości fundacji. Do tej kategorii autor zaliczył ogółem 10 publikacji (1 w wersji papierowej i 9 w wersji internetowej).

Tabela 3. Liczba publikacji w badanej cesze „INICJATYWY”

Wymiar	„Gość Niedzielny”	„W Sieci”	„Newsweek Polska”	http://gosc.pl	http://www.newsweek.pl	https://www.wsieciprawdy.pl
Intelektualny	0	0	0	11	0	0
Duchowy	3	0	0	34	0	0
Artystyczny	5	0	0	3	0	0
Charytatywny	3	0	0	27	0	0

Źródło: opracowanie własne.

⁷ Oto przykłady tekstów w kategorii „zgodność”:

– „W Jedlni-Letnisku i Pionkach zorganizowano papieskie biegi, a przed kościołami zbierano datki na rzecz Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”, która jest żywym pomnikiem bł. Jana Pawła II. Poprzez stypendia wspomaga uzdolnioną młodzież z ubogich rodzin. – Program stypendialny rozpoczyna się w II klasie gimnazjum i trwa do końca studiów – mówi ks. Dariusz Kowalczyk, członek Zarządu Fundacji, kapłan naszej diecezji” (Deka).

– „Dzień Papieski jest organizowany przez powołaną przez episkopat Fundację „Dzieło Nowego Tysiąclecia”. Jej zadaniem jest budowa żywego pomnika papieża Jana Pawła II. Przez cały dzień stypendiści i wolontariusze Fundacji prowadzili zbiórkę na program wsparcia dla zdolnej młodzieży z małych miejscowości” (MM).

Dane liczbowe zawarte w tabeli 3 ukazują, że wymiar duchowy i charytatywny fundacji były dominującymi w przypadku prezentacji analizowanej instytucji kościelnej w internetowej wersji „Gościa Niedzielnego”, z kolei wymiar artystyczny był najrzadziej tam obecny. Publikacje wersji papierowej nieco inaczej rozłożyły akcenty w prezentacji wizerunku Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”. W tym przypadku dominującym wymiarem w spojrzeniu na organizację kościelną był wymiar artystyczny.

Kategoria „intelektualny” uwytatniła się w publikacjach odwołujących się do postrzegania wiary, chrześcijaństwa, wartości w nauczaniu Jana Pawła II⁸. Niektóre z tekstów prasowych zawierały cytaty pochodzące z przemówień papieża Polaka⁹. Kategorię „duchowy” autor odnotował m.in. w publikacjach odnoszących się do roli wartości chrześcijańskich w życiu¹⁰. Do tej grupy autor zaliczył również teksty będące świadectwami osób zaangażowanych w Fundację „Dzieło Nowego Tysiąclecia”, np. świadectwa Moniki Niewiadomskiej czy Krzysztofa Mętle¹¹. Warto również wspomnieć o wywiadzie z wieloletnim przewodniczącym zarządu fundacji, ks. Drobem, w którym prezentuje on swoje

⁸ Na przykład o rozumieniu dialogu w ujęciu Jana Pawła II można przeczytać w następującej publikacji: „Pontyfikat Jana Pawła II był czasem wielkiego dialogu, czyli rozmowy Papieża z Bogiem na modlitwie, w czasie Liturgii i w osobistych kontaktach. Lata papieskiego posługiwania były również naznaczone jego dialogiem z człowiekiem i ze współczesnym światem. Temu zagadnieniu chcemy poświęcić tegoroczny Dzień Papieski, który odbędzie się w najbliższą niedzielę. Jego tematem będą słowa: Jan Paweł II – Papież Dialogu” (BP KEP).

⁹ Na przykład „Jan Paweł II podczas wizyty w Żywcu 22 maja 1995 r. powiedział: „Modlę się, aby duch dialogu i współpracy przeważał nad duchem walki i konfrontacji. Modlę się o poszanowanie godności każdego człowieka, o kulturę wzajemnego współżycia”. Te i inne słowa ojca świętego dotyczące komunikowania się były cytowane podczas XIII Dnia Papieskiego, który 13 października odbył się pod hasłem „Jan Paweł II – papież dialogu” (Deka).

¹⁰ „Pokolenie JP II nie zakopuje swoich talentów. Dzięki wsparciu Fundacji *Dzieło Nowego Tysiąclecia* młodzi ludzie nie tylko rozwijają swoje zainteresowania, ale też odkrywają powołanie do czynienia dobra” (Kalbarczyk 2016: 30).

¹¹ – „Monika Niewiadomska z Katowic: – Rewelacja! Jestem bardzo zadowolona, że tu przyszedłam. Myślałam, że może się nie udać takie ogromne przedsięwzięcie. Jednak Duch Święty zadziałał i wszystko zagrało. Dzisiejsze czasy potrzebują kogoś, kto pokaże nam, jak żyć i jak świadczyć o Bogu. To umacnia wiarę widzów, ale i występujących. Widać było, ile serca włożyli w przygotowanie widowiska aktorzy i organizatorzy, jak wiele radości z tego czerpią. To wszystko wpływa na nasze świadectwo” (*Było mega*).

– „Bez stypendium nie pojechałbym na pewno np. do Szanghaju, skąd właśnie wróciłem – mówi Krzysztof Mętle z Jędrzychowa k. Nysy. Zgłoszenie się z wnioskiem o stypendium fundacji papieskiej zaproponowała mu w II klasie gimnazjum katechetka. Chłopak bowiem prócz dobrych ocen miał wielką pasję – malowanie. Angażował się także w bractwo rycerskie” (Grytz-Jurkowska).

przemyslenia na temat duchowej strony organizacji kościelnej¹². Kategorię „artystyczny” autor odnotował w tekstach podejmujących temat sylwetek osób odznaczonych nagrodą TOTUS¹³. Kategoria „charytatywny” była obecna z kolei m.in. w publikacjach dotyczących przeprowadzonych zbiórek pieniężnych, w publikacjach przedstawiających środowiska zaangażowane w organizację Dnia Papieskiego i prace na rzecz funduszu stypendialnego Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”, a także w tekstach prezentujących sylwetki darczyńców oraz stypendystów¹⁴.

Tabela 4. Liczba publikacji w badanej cesze „TONACJA”

Tonacja	„Gość Nie-dzielny”	„W Sieci”	„New-sweek Polska”	http://gosc.pl	http://www.newsweek.pl	https://www.wsieci.prawdy.pl
Aprobująca	7	0	0	50	0	0
Dezaprobatą	0	0	0	0	0	0
Neutralna	1	0	0	8	0	0

Źródło: opracowanie własne.

Tonacja zdecydowanej większości publikacji, bo aż 7 w wersji papierowej oraz 50 w wersji internetowej, została zaklasyfikowana do kategorii „aprobująca” w badanej cesze „TONACJA”. Była w nich zawarta zachęta do współtworzenia wymiaru intelektualnego, duchowego, artystycznego i charytatywnego Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”. Autor nie odnotował słów krytyki dotyczących inicjatyw tej instytucji kościelnej ani też głosów, które wyrażałyby dezaprobatę lub też podawa-

¹² – „A. Puścikowska: To już 15 lat pracy Fundacji *Dzieło Nowego Tysiąclecia!* Powód do dumy czy refleksji? ks. Jan Drob: Gdy pomyślę, jak długo to trwa i jak wyjątkowe owoce przynosi, to oczywiście czuję dumę i radość. Wychowaliśmy już ponad 800 absolwentów. Obecnie opiekujemy się 2400 stypendystami. Z drugiej strony cały czas tkwi we mnie pewna obawa, czy ci młodzi ludzie spełnią pokładane w nich nadzieje. Pewnie podobnie myślą rodzice o swoich dzieciach. Starają się je wychować jak najlepiej, a i tak czasem dzieci wybierają inne wartości niż te, które przekazali im ojciec i matka. Cieszę się, że większość naszych stypendystów to wspaniali młodzi ludzie – realny i żywy pomnik Jana Pawła II” (Puścikowska 2015: 36).

¹³ „Stowarzyszenie na rzecz Niepełnosprawnych SPES, twórca koncertów *Jednego Serca Jednego Ducha* Jan Budziaszek, s. prof. Zofia Zdybicka – filozof, pedagog i religioznawca z KUL oraz miesięcznik *W Drodze* – to tylko niektórzy nominowani do tegorocznej edycji nagrody Totus. Te prestiżowe wyróżnienia, przyznawane przez Fundację *Dzieło Nowego Tysiąclecia*, wręczone zostaną na Zamku Królewskim w Warszawie 8 października, w przeddzień obchodów XVI Dnia Papieskiego” (Babuchowski 2016: 11).

¹⁴ „Zebrane tego dnia ofiary zasilą fundusz stypendialny Fundacji Dzieło Nowego Tysiąclecia wspierającej ponad 2,3 tys. młodych i zdolnych osób pochodzących z niezamożnych rodzin” (*Dzień Papieski*).

łyby w wątpliwość, czy akurat fundacja jest najlepszym sposobem realizacji duchowego testamentu Jana Pawła II.

Jedną publikację w wersji papierowej „Gościa Niedzielnego” oraz 8 w wersji elektronicznej autor przyporządkował do kategorii „neutralna”. Były to najczęściej krótkie teksty o charakterze notatki prasowej, której dominującą funkcją była funkcja informacyjna¹⁵.

Zakończenie

Dokonując weryfikacji hipotez badawczych H1, H2 i H3, należy skonstatować, że „Gość Niedzielny”, jako przedstawiciel prasy katolickiej i jako jedyny z poddanych analizie tytułów prasowych, podjął w publikacjach zagadnienie tożsamości fundacji i inicjowanych przez nią działań. Teksty tygodnika katolickiego spełniające kryteria badań odniosły się do wszystkich, deklarowanych przez jej organizatorów, wymiarów Dnia Papieskiego: intelektualnego, duchowego, artystycznego i charytatywnego.

Tonacja tekstów prasowych w „Gościu Niedzielnym” zasadniczo była aprobująca, tym samym czasopismo to ujawniło głębokie przywiązanie dziennikarzy do linii programowej.

Brak jakiegokolwiek odniesienia tytułów świeckich do ogólnopolskich działań Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia” skłania autora do postawienia pytania o przyczynę ich pominięcia. Jak interpretować milczenie świeckich tygodników opinii w kwestii tożsamości i działalności ww. organizacji kościelnej? Czy jest to znak świadomego marginalizowania przez polską prasę opinii tematów odnoszących się do codziennej działalności katolickich organizacji pozarządowych (NGO)? Czy milczenie „Newsweek Polska” w temacie fundacji można interpretować jako aprobatę dla działań organizacji kościelnej, zaś brak publikacji na łamach konserwatywnego „W Sieci” można odczytywać jako niespójność z deklarowaną przez prawicowy tygodnik walką o fundamentalne, konserwatywne wartości oraz troską o poszanowanie tradycji, odwagi i honoru, szacunku dla wspólnoty i solidarności społecznej oraz religii i prawa naturalnego? (*Sieci – największy konserwatywny tygodnik opinii w Polsce*)

¹⁵ Taką publikacją był np. tekst prasowy informujący o wręczeniu statuetek TOTUS: „Na Zamku Królewskim wręczono statuetki TOTUS-ów, nagrody zwanej katolickim Noblem. W tym roku otrzymali ją: kompozytor Krzysztof Penderecki, Helena Pyz – lekarka i misjonarka pracująca wśród trędowatych w Indiach, Poczta Polska S.A. oraz portal Deon.pl. Specjalne wyróżnienie kapituła przyznała poecie i prozaikowi Ernestowi Bryllowi” (*Gala Nagrody TOTUS’2015*).

Próba odpowiedzi na wyżej postawione pytania nie należy do łatwych i zerojedynkowych, chociaż może być rozpatrywana na kilku płaszczyznach badawczych. Jedną z nich jest kwestia kryteriów selekcji informacji dokonywanych przez redakcje tygodników opinii. Dość często przywoływanymi teoriami prognozującymi prawdopodobieństwo publikacji są dziś powszechnie znane: teoria wartości informacji (TWI) Galtunga i Ruge, która wskazuje tzw. listę czynników informacji, oraz teoria dwóch komponentów autorstwa Kepplingera (Galtung, Ruge 1965: 64–90; Kepplinger, Ehmig 2006: 25–43). Odnosząc tzw. hipotezę kumulacji, jedną z hipotez koncepcji Galtunga i Ruge, funkcjonującą w ramach ww. TWI, do rozpatrywanego *case study*, należy skonstatować, że w przypadku wiadomości prasowych dotyczących Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia” trudno jest doszukiwać się spełnienia w tekstach prasowych warunków, o których ta teoria stanowi, tj. połączenia osób elitarnych z państwami elitarnymi, połączenia negatywizmu z państwami elitarnymi (*big power conflict*), połączenia negatywizmu z osobami elitarnymi (*struggle for power*) czy też połączenia negatywizmu z personalizacją (*scandals*) (Galtung, Ruge 1965: 71). Nietrudno zauważyć, że w myśl ww. hipotezy promowany jest w mediach negatywny obraz świata, w którym mamy do czynienia z nieustannymi starciami, walką i konfliktem, a to – jak się wydaje – nie ma zbyt wiele wspólnego z tożsamością i działalnością fundacji kościelnej (Michalczyk 2013: 135). Jeśli hipoteza ta stanowi zasadniczy horyzont selekcji informacji, to nie wywołuje zdziwienia brak informacji o fundacji w tygodnikach „Newsweek Polska” oraz „W Sieci”. Odnosząc się do teorii dwóch komponentów, można postawić pytanie, czy analizowana organizacja kościelna, jej tożsamość i inicjatywy powinny wzbudzić zainteresowanie tygodników opinii, których linia redakcyjna zorientowana jest na informacje polityczno-społeczne? Badania socjologiczne potwierdzają, że życie i nauczanie Jana Pawła II są wciąż dla znacznej części społeczeństwa ważne¹⁶. W tym przypadku, jeśli przyjąć założenie o nadrzędnej roli teorii dwóch komponentów w wyborze tematów newsa, można byłoby oczekiwać zainteresowania się „Newsweeka” oraz „W Sieci” kwestią Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”.

¹⁶ Komunikat z badań Centrum Badań Opinii Społecznej BS/47/2010, zatytułowany „Jan Paweł II w pamięci i w życiu Polaków”, z kwietnia 2010 r. dowodzi postrzegania przez Polaków osoby i nauczania papieża Polaka jako ważnego. Dla 71% rodaków papież nadal jest najważniejszym Polakiem, z którego są dumni, zaś ponad 80% Polaków coś szczególnego zawdzięcza papieżowi. Na pytanie „Czy zaliczył(a)by Pan(i) siebie do ludzi, którzy kierują się w życiu wskazaniem Jana Pawła II, czy raczej nie?”, w 2015 r. odpowiedzi „tak” lub „raczej tak” udzieliło 68% respondentów sondażu CBOS (Boguszewski, Komunikat z badań CBOS BS/47/2010; Boguszewski, Komunikat z badań CBOS BS/44/2012; Boguszewski, Komunikat z badań CBOS BS/46/2015).

Inne wytłumaczenie pominięcia przez redakcje świeckich tygodników opinii tematu fundacji nawiązuje do powszechnego już dziś przeświadczenia, że na treść i zawartość mediów coraz większy wpływ mają konsultanci i specjaliści public relations oraz spin doktorzy. W następstwie ich działań kształtuje się dyskusja publiczna wokół tematów kreowanych przez media, „narzucane są wręcz pewne siatki pojęciowe służące skoncentrowaniu ludzkiej uwagi wokół określonych problemów społecznych” (Olędzki 2013: 60). W opinii Jerzego Olędzkiego, konsultanci public relations wraz ze środowiskiem dziennikarskim moderują i kreują publiczny dyskurs poprzez podrzucanie wątków do rozważań, a inne wątki pomijają (Olędzki 2013: 60). Pozostaje kwestią dokładnego zweryfikowania, czy organizacja kościelna podjęła stosowne działania w obszarze PR, mające na celu dotarcie z komunikatem prasowym do analizowanych tytułów prasowych, czy może też wysiłki fundacji nie spotkały się z zainteresowaniem redaktorów „Newsweeka” oraz „W Sieci”. Ze strony internetowej fundacji <https://dzielo.pl> wynika, że zaniechań w obszarze komunikowania instytucjonalnego instytucji kościelnej nie można potwierdzić. Istnieje biuro prasowe, na stronie internetowej dostępne są aktualne materiały prasowe do pobrania. Stypendyści fundacji współpracują z mediami, także z mediami społecznościowymi. Warto zauważyć, że fundacja wyszczególnia na swojej stronie internetowej niektóre z relacji i wystąpień z udziałem członków zarządu fundacji, jej stypendystów i absolwentów (wśród nich można wymienić m.in. Wiadomosci24.pl, Polskie Radio, TVP, TVP Info, Onet.pl (*Media o nas*)).

Podjmując próbę odpowiedzi na pytanie dotyczące promowania tematu fundacji w tygodniku katolickim oraz przemilczania go przez tytuły prasy świeckiej można też odwoływać się do innych teorii komunikowania masowego, jak np. teorii *newsmaking*, podkreślającej, że wymagania rynku i biznesu czynią uprzywilejowanymi niektóre rodzaje informacji (Powers 2017: 1070–1086).

Wyniki analizy prasoznawczej skłaniają autora do podkreślenia doniosłości koniecznej współpracy i podejmowanych wspólnych badań osób specjalizujących się w obszarze *public relations* oraz medioznawców analizujących procesy selekcji informacji w kontekście linii redakcyjnej tytułu prasowego.

Bibliografia

- Babuchowski S. 2016, *Nominacje do Totusa*, „Gość Niedzielny”, 2.10.2016, nr 40.
Boguszewski R. 2010, *Komunikat z badań CBOS BS/47/2010*, kwiecień 2010, https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2010/K_047_10.PDF (24.04.2018).

- Boguszewski R. 2012, *Komunikat z badań CBOS BS/44/2012*, marzec 2012, https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2012/K_044_12.PDF (24.04.2018).
- Boguszewski R. 2015, *Komunikat z badań CBOS BS/46/2015*, marzec 2015, https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2015/K_046_15.PDF (24.04.2018).
- BP KEP 2013, *Jan Paweł II – Papież Dialogu*, 3.10.2013, <http://gosc.pl/doc/1728028.Jan-Pawel-II-Papiez-Dialogu> (24.04.2018).
- Było mega* 2013, <http://gosc.pl/doc/1750006.Bylo-mega>, 24.10.2013 (24.04.2018).
- Co robimy?*, <https://dzielo.pl/o-fundacji/co-robimy/> (24.04.2018).
- Czaja J. 2001, *Stolica Apostolska wobec procesów integracyjnych w Europie*, „Studia Europejskie”, nr 1.
- Deka M. 2013, *Żywy pomnik błogosławionego*, 17.10.2013, <http://gosc.pl/doc/1741232.Zywy-pomnik-blogoslawionego> (24.04.2018).
- Dzień Papieski* 2016, „Gość Niedzielny”, 2.10.2016, nr 40.
- Filas R. 2007, *Sytuacja na polskim rynku prasowym a możliwości wpływu gazet i czasopism na debatę publiczną*, [w:] *Media masowe w praktyce społecznej*, red. D. Waniek, J. Adamowski, Warszawa.
- Filas R. 2010, *Dwadzieścia lat przemian polskich mediów (1989–2009) w ujęciu periodycznym*, „Zeszyty Prasoznawcze”, nr 3–4.
- Gala Nagrody TOTUS’ 2015*, 10.10.2015, <http://gosc.pl/gal/spis/2753225.Gala-Nagrody-TOTUS-2015> (24.04.2018).
- Galtung J., Ruge M.H. 1965, *The structure of foreign news: The presentation of the Congo, Cuba and Cyprus crises in four Norwegian newspapers*, „Journal of peace research”, nr 2.1.
- Griffante A. 2015, *Mecenat i religia – fundacja „Dzieło Nowego Tysiąclecia” jako forma mecenatu kultury Kościoła katolickiego w Polsce*, „Roczniki Kulturoznawcze”, nr 6.
- Grytz-Jurkowska K. 2014, *Sztafeta talentów*, 16.10.2014, <http://gosc.pl/doc/2200285.Sztafeta-talentow> (24.04.2018).
- Hess A., Szymańska A. 2014, *Dziennikarze i promocja idei. Jak wiedza i osobiste przekonania dziennikarzy wpływają na rekonstruowany w mediach obraz rzeczywistości politycznej i społecznej*, „Kwartalnik Naukowy OAP UW e-Politikon”, nr 12.
- Idea*, <https://dzielo.pl/dzien-papieski/idea/> (24.04.2018).
- Kalbarczyk M. 2016, *Rozwiń skrzydła*, „Gość Niedzielny”, 2.10.2016, nr 40.
- Karatysz M. 2014, *W poszukiwaniu rzetelności. Między subiektywizmem a obiektywizmem dziennikarskim*, „Refleksje. Pismo naukowe studentów i doktorantów WNPiD UAM”, nr 9.
- Kepplinger H.M., Ehmić S.C. 2006, *Predicting News Decisions: An Empirical Test of the Two-Component Theory of News Selection*. „Communications”, nr 1.31.
- Kim jesteście?*, <https://dzielo.pl/o-fundacji/kim-jestesmy/> (24.04.2018).
- Kloch J. 2013, *Kościół w Polsce wobec Web 2.0*, Kielce.
- Kolczyński M. 2017, *Stronniczość mediów w bipolarnym środowisku politycznym*. *Tygodnik „Polityka” w kampaniach wyborczych 2015 roku*, „Polityka i Społeczeństwo”, nr 1(15).
- Kotras M. 2013, *Dwa światy, dwie narracje. Retoryka tygodników opinii „W Sieci” i „Polityka”*, „Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Sociologica”, nr 46.
- Lewek A. 2010, *Kościół a mediokracja w Polsce*, „Kultura – Media – Teologia”, nr 2.
- Media o nas*, <https://dzielo.pl/dla-mediow/media-o-nas/> (24.04.2018).
- MM 2014, *Wielka modlitwa za rodziny*, 16.10.2014, <http://gosc.pl/doc/2200641.Wielka-modlitwa-za-rodziny> (24.04.2018).

- Mariański J. 2003, *Kościół katolicki a rozwój społeczeństwa obywatelskiego*, „Rocznik Lubuski”, t. XXIX, cz. I.
- Michalczyk S. 2013, *Teoria wartości informacji: historia i współczesność*, „Studia Politicae Universitatis Silesiensis”, nr 10.
- Mielczarek T. 2016, *On contemporary conservative opinion weeklies*, „Media i Społeczeństwo. Medioznawstwo – Komunikologia – Semiologia – Socjologia Mediów – Media a Pedagogika”, nr 6.
- Mielczarek T. 2013, *Współczesna polska prasa opinii*, „Rocznik Historii Prasy Polskiej”, nr 1.16.
- Olędzki J. 2013, *Czy PR-owcy zagrażają dziennikarstwu? Związki public relations z media agenda setting*, „Zeszyty Prasoznawcze”, nr 1 (213).
- Panuś T. 2011, *„Dwadzieścia lat minęło” – o blaskach i cieniach katechezy w szkolnej rzeczywistości*, „Sympozjum”, nr 2.
- Powers M. 2017, *Beyond boon or bane: Using normative theories to evaluate the news-making efforts of NGOs*, „Journalism Studies”, nr 18.9.
- Przybysz M. 2013, *Rzecznictwo prasowe w instytucjach kościelnych w Polsce w kontekście mediów społecznościowych*, Kielce.
- Puścikowska A. 2015, *To jest mocna wspólnota!* (rozmowa z ks. Janem Drobem), „Gość Niedzielny”, 4.10.2015, nr 40.
- Sieci – największy konserwatywny tygodnik opinii w Polsce*, <https://www.wsiecprawdy.pl/o-tygodniku.html> (24.04.2018).